

Lund välkomnar kultur!

Lund välkomnar kultur!

kulturpolitisk strategi för Lunds kommun beslutad i kommunfullmäktige 2008-02-28

1 Så här började det

Arbetet med att ta fram en kulturpolitisk strategi för Lunds kommun började redan 2004 med ett antal tankesmedjor kring idén om Lund som Europas kulturhuvudstad 2014. Dessa bestod av ett 70-tal lundabor från olika delar av kulturlivet vars uppgift var att ringa in starka och svaga sidor samt att dra upp önskvärda utvecklingslinjer för Lund som kulturstad. Sedan dess har politiker och tjänstemän, i fortsatt nära samverkan med representanter från Lunds kulturliv, arbetat vidare inom ramen för utvecklingsområdet "Lund som framtida kulturstad". Resultatet är den kulturpolitiska strategin – det idé- och visionsdokument, som du nu håller i din hand. Strategin som är beslutad av kommunfullmäktige är det politiska uppdraget till kommunens nämnder. Utöver de kommunala ansvarsområdena omfattar strategin även delar där beslut fattas av andra än kommunen. Inom dessa områden ska kommunen genom samverkan och dialog på olika sätt bidra till en utveckling som gynnar Lunds kulturliv.

1.1 Så här fortsätter det...

Den kulturpolitiska strategin konkretiseras i den handlingsplan som tas fram i samverkan med kommunala nämnder och med Lunds kulturliv. Varje nämnd finansierar inom sin budgetram eller begär medel i budgetarbetet för sina insatser. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att samordna och driva arbetet med att ta fram en handlingsplan samt att följa upp och utvärdera den kulturpolitiska strategin.

2 Ett kulturpolitiskt preludium

En kulturpolitisk strategi? Frågan inställer sig med ens: vad menas månne? Kanske ett av dessa "okända djur" ifrån Beppe Wolgers och Olle Adolphsons gamla visa: "Många är långa och svåra att fånga, många syns inte men finns ändå".

En strategi? Där är ordbokens definition inte så komplicerad eller så omtvistad. "En långsiktig och övergripande plan." Något som inte Lund har haft för kulturpolitiken under de dryga tusen åren av sin existens.

Men kulturpolitik då? Ett ord som består av två av de mest svårfångade, mångtydiga och omtvistade orden i vårt moderna språkbruk – kultur och politik – där börjar det genast bli lite svårare.

Dock – redan för mer än 2 300 år sedan, i sin bok just med titeln Politiken, skrev den grekiske filosofen Aristoteles några kloka ord när han definierade människan som en "politisk varelse", zoon politikon. Med "politisk" menade han då att människan är en varelse som befinner sig i en gemenskap, och strävar efter ett gemensamt liv. Politik som gemenskap alltså...

Och kultur? I en omtalad amerikansk antropologisk studie av kulturbegreppet från 50-talet hittade man 164 olika definitioner av ordet kultur. Idag, mer än 50 år senare, har man nog hittat ytterligare några...

Och ändå tänker nog de allra flesta när de hör ordet kultur främst på de olika konstarterna – teater, film, dans, litteratur, bildkonst, musik och så vidare. Eller kanske konstarterna i kombination med områden som bildning, kulturarv och massmedier, liksom den statliga svenska kulturpolitiken med rötter i 1970-talet? Det vore kanske lite dumdrigt att inte utgå från denna gängse, om än något snäva, definition av kultur om man vill bli förstådd.

Men samtidigt kräver ett modernt kulturbegrepp både öppenhet och bredd. Historien lär oss att det som räknas som kultur idag inte nödvändigtvis är det som räknades som kultur igår och inte heller är det som kommer att räknas som kultur imorgon. Ett kulturbegrepp öppet för förändringar.

Och på samma gång är målsättningen för denna Lunds första kulturpolitiska strategi, att påvisa att kultur innefattar ett mycket bredare område – alltifrån kultur som utveckling av mänsklig kreativitet, via kultur som levebröd, till kultur som utveckling av en hel stad, eller kultur som ett sätt att uppleva varandras historia.

Denna syn på kultur närmar sig det som brukar kallas för ett antropologiskt eller sociologiskt kulturbegrepp, där kultur är allt det som vi odlar gemensamt, vilket också tangerar ovanstående definition av politik – helt enkelt kultur som gemenskap. En kulturpolitisk strategi för Lund – en gemensam långsiktig och övergripande plan för kulturlivet i Lund – skulle därmed också vara en långsiktig och övergripande plan för gemenskapen Lund.

Men tanken på kultur, och för den delen också politik, som en gemenskap har inte alltid varit enbart av godo. En gemenskap har setts som en gemenskap för folk som har någonting gemensamt, till exempel ett språk, en religion, en historia, ett ursprung. Detta har i sin tur givit upphov till exklusiva gemenskaper, i vilka alla inte har varit välkomna.

Utmaningen för idag, för i morgon och för framtiden, blir därför kanske inte att finna en politik, en kultur, en kulturpolitisk gemenskap för dem som har någonting gemensamt, utan en kulturpolitisk gemenskap även för alla som inte har någonting gemensamt... En kulturpolitisk gemenskap för framtiden är kanske den – det är i varje fall Lunds hypotes – som vågar välkomna öppenhet, det annorlunda, det gränsöverskridande, experimentlusta... En kulturpolitisk gemenskap för framtiden är kanske helt enkelt den som bedrivs i gästfrihetens tecken...

3 Lund välkomnar kultur

Gästfrihetens lagar var en gång i tiden de som upprätthöll fred, samvaro och utbyte mellan olika människor innan städer, riken och nationer tog över denna uppgift. Dessa lagar, som i någon form fanns i så gott som alla antika kulturer, innebar en plikt att välkomna en främling, och ovillkorligen erbjuda mat, husrum och skydd till denne, utan att ställa några frågor om vederbörandes namn, härkomst eller destination. I dagens och morgondagens globala era, där rörligheten människor emellan är större än någonsin, är gästfriheten åter ett begrepp som blivit högaktuellt i diskussioner inom politik, filosofi och religion.

Lund har under sin drygt tusenåriga historia i hög grad kännetecknats av denna rörlighet människor emellan och fungerat som en mötesplats, vare sig det har gällt näringsliv, religion, lärdom eller kultur. Med utgångspunkt ifrån detta har Lunds kulturpolitiska strategi valt gästfriheten som ett övergripande tema. En gästfrihet som välkomnar studenter och gästforskare, turister och besökare, gästande kulturarbetare, men naturligtvis ock- så alla lundabor som valt att under en mer eller mindre lång period av sitt liv tillbringa sin tid i Lund.

Ur gästfrihetens tema följer fyra ledmotiv: öppenhet, det annorlunda, det gränsöverskridande och experimentlusta. Dessa ledmotiv genomsyrar och bildar en värdegrund för fyra strategiska områden: att utveckla sina talanger, att leva på sitt skapande, att attraheras av kultur och att uppleva varandras kulturarv. Till varje strategiskt område kopplas ett antal insatsområden.

4 Fyra ledmotiv

Programmet utgår från fyra stycken strategiska områden:

4.1 Lund välkomnar öppenhet!

Lunds kulturliv skall vara öppet och tillgängligt för alla och skapa förutsättningar för deltagande, delaktighet och inflytande. Lund välkomnar öppen debatt och dialog och strävar efter öppna strukturer och en öppenhet för insyn. I Lund bejakas ett öppet sinne, öppenhet inför framtiden, öppenhet för nya idéer, intryck, infallsvinklar och upplevelser, en öppenhet inför det oväntade och överraskande, men också en öppenhet inför det främmande och annorlunda.

4.2 Lund välkomnar det annorlunda!

Öppenhet innebär att möta och respektera det som är främmande och annorlunda. Lund välkomnar det annorlunda – att vara annorlunda, att tänka, tycka och handla annorlunda, och att bli annorlunda, att förändras och utvecklas.

4.3 Lund välkomnar det gränsöverskridande!

Att vara öppen för det annorlunda och att tänka annorlunda ger upphov till ett gränsöverskridande kulturliv. Lund välkomnar det gränsöverskridande och nyskapande inom konst och kultur, gränsöverskridandet mellan olika konstformer och olika genrer, mellan det populära och det exklusiva, mellan upplevelse och skapande. Lund välkomnar också gränsöverskridande möten och samarbeten mellan olika kulturer och språk, nationer, städer och regioner, men också mellan olika sektorer inom samhället – privat, offentligt och ideellt, mellan kultur, vetenskap, konst, forskning, teknologi och näringsliv.

4.4 Lund välkomnar experimentlusta!

Någonting som förenar både gränsöverskridande vetenskaplig forskning och kulturellt skapande är experimentlustan. Lund välkomnar lusten och glädjen i att experimentera, upptäcka och uppfinna, att tänka och skapa nytt. Lund välkomnar också modet att söka nya vägar, att utforska och pröva det okända och oväntade, och att ompröva invanda föreställningar, pröva gränser – men också modet i att våga misslyckas.

5 Att utveckla sina talanger

Talanger förknippas oftast med barn- och ungdomstiden, men alla människor, ung som gammal, har talanger som går att utveckla. En av vår tids främsta utmaningar ligger i förmågan att utveckla, ta tillvara och använda de talanger och den kreativitetsreserv som finns inneboende i oss alla. För att kunna göra detta måste alla människor genom hela livet ha möjlighet att komma i kontakt med och prova på nya och annorlunda saker och upplevelser. Det måste finnas tillfällen att experimentera, pröva sina gränser och odla sina intressen efter egen lust och ambition.

För att Lund framöver ska kunna utvecklas och även hävda sig i den globala konkurrensen måste alla människor ges möjlighet att vara en del av den nya kreativa eran. Lund måste, i en öppen och gränsöverskridande anda, välkomna människor från alla sociala kulturer genom att ge alla människor möjlighet att utveckla sina olika identiteter och förmågor och genom att underlätta för dem att välja de livsstilar, arbeten och studieinriktningar de finner attraktiva. För att uppnå detta krävs att en dynamisk kunskaps- och lärmiljö och ett dynamiskt kulturliv främjar varandra, där kunskap, idéer och utveckling kan mötas och omvandlas till handling.

5.1 Insatsområden

5.1.1 Rum för talangutveckling

I Lund skall det finnas rikligt med möjligheter att uppträda, ställa ut och visa upp sitt skapande för publik. Det kan handla om befintliga mötesplatser, utomhusmiljöer eller andra rum för talangutveckling. Men det kan också handla om informella mötesplatser för slumpartade och gränsöverskridande möten.

5.1.2 Individuell talangutveckling

Förutom möjligheter till kollektivt skapande skall det i Lund också finnas möjlighet till individuell utveckling av egna uttrycksformer, till exempel genom mentorer för idéutveckling, plantskolor och specialutbildningar.

5.1.3 Kultur i vardagen

I Lund skall kultur och kreativitet vara en del av vardagen, till exempel i skolan, på fritiden, i vården, omsorgen och på arbetsplatser. För att detta skall vara möjligt krävs ökade möjligheter för kompetensutveckling och förstärkning av pedagogisk verksamhet.

5.1.4 Estetiska lärprocesser

När barns, ungas och vuxnas erfarenheter ges kreativa uttryck öppnas möjligheter för reflektion och i förlängningen till kunskap. Lund skall därför öppna för kreativa lärmiljöer som skapar förutsättningar för så kallade estetiska lärprocesser.

5.1.5 Inspiration utifrån

Skapande och kreativitet får näring av kulturupplevelser. I Lund skall det finnas rikliga möjligheter att möta den professionella kulturen för att få inspiration till eget skapande.

5.1.6 Synliggörande av utbud

För att alla människor skall få tillgång till de möjligheter som finns till eget skapande skall Lund synliggöra och samordna information om det utbud, de arenor och de mötesplatser som finns för alla människor att utveckla sina talanger.

6 Att leva på sitt skapande

I Lund finns sedan länge en rik tradition av aktiva inom det amatöristiska och ideella kulturlivet. Likaså finns det rika tillfällen för barn och unga att utveckla sin kreativitet, pröva olika estetiska uttryck och få uppleva professionell kultur i sin vardag. För att Lund skall kunna dra nytta av denna rikedom av talang, måste möjligheterna också finnas att förädla denna rikedom fullt ut till ett professionellt kulturliv av internationellt snitt. För dem som vill ta ett steg till inom konst och kultur, bli professionella och kunna leva på sitt skapande, måste övergången från amatörism till professionalism underlättas.

Om Lund vill behålla sina talanger måste möjligheterna till vidareutbildning och yrkesverksamhet förstärkas. Unga talanger som vill satsa på en professionell karriär inom kulturlivet skall inte nödvändigtvis behöva utbildas på annan ort eller bedriva sin förvärvsverksamhet där arbetsmarknaden är bättre. Det är därför viktigt att skapa förutsättningar för entreprenörer inom kultur- och upplevelseindustrin att experimentera och tänka annorlunda. Dessa entreprenörer kan förstärka varandra till exempel genom att interagera öppet och gränsöverskridande i gemensamma ateljéer, kontor, nätverk eller i löst sammanhållna företag. Detta vore inte bara bra för kulturlivet, utan vore också positivt ur näringslivssynpunkt. För att uppnå detta krävs utveckling av förmedlande och förstärkande insatser, etablering av arenor och mötesplatser och tydliggörande av bilden av Lund som kulturstad.

6.1 Insatsområden

6.1.1 Ömsesidiga relationer

Kommunens attityd är viktig för relationerna med den professionella kulturen. I Lund skall dessa relationer bygga på ömsesidighet. Det handlar om jämlika partnerskap istället för ojämlika bidragsrelationer.

Den ömsesidiga nyttan i partnerskap skall tydliggöras: Lunds betydelse för kulturaktörerna är lika stor som kulturaktörernas betydelse för Lund. Ett partnerskap med kommunen kan till exempel betyda att det professionella kulturlivet förlägger premiärer till Lund eller tar emot praktikanter och fungerar som mentorer för talangutveckling.

6.1.2 Utveckling av klusterbildningar

Kluster är en samling av olika aktörer inom samma eller närliggande branscher, där de olika aktörerna förstärker varandra och attraherar nya aktörer, till exempel inom utbildning, produktion och distribution. I Lund skall delar av kulturlivet profileras och förstärkas utifrån ett regionalt och nationellt perspektiv genom att identifiera och utveckla kluster inom vissa branscher.

6.1.3 Gränsöverskridande nätverk

Kommunen har en viktig roll att spela i skapandet av strategiska nätverk och kontaktytor över sektorsgränser. Lund skall verka för att bilda nätverk mellan den offentliga, den privata och den ideella sektorn, till exempel mellan kommunala verksamheter och föreningsliv, universitets- och studentliv, näringsliv och samfund.

6.1.4 Innovationssystem för kultur

Lund skall utveckla innovationssystem för kulturlivet, där idéer, forskning, utbildning, kompetens och finansiering samordnas i kreativa miljöer för att skapa kulturföretagande. För att kunna utveckla detta bör Lund dra nytta av de erfarenheter som finns inom den teknologiska sektorn och överföra dessa erfarenheter till kulturlivet. Den forskning som bedrivs kring förhållandet mellan kultur och näringsliv skall också utnyttjas och förstärkas.

6.1.5 Arenor för professionell kultur

Den professionella kulturen kräver flexibla arenor som är anpassade för nutidens och framtidens diversifierade uttrycksformer. Lund skall anpassa och uppdatera de arenor som finns till ett modernt professionellt kulturliv och internationella gästspel. Dessutom skall nya arenor med flexibel teknik och arrangörskompetens skapas i både centrum och periferi som skall kunna härbärgera både det småskaliga och det storskaliga, det tillfälliga och det permanenta, det spontana och det planerade.

6.1.6 Kulturutbildningar

Lund skall verka för att knyta fler kulturutbildningar till sig. Dessutom skall man i Lund samverka med regionala kulturutbildningar genom att kunna upplåta platser för uppvisning av examensarbeten eller ta emot praktikanter från olika utbildningar.

6.1.7 Synliggörande av kulturarrangemang

Ett professionellt kulturliv är helt beroende av sin publik och kräver tillgång till en infrastruktur för professionell och samordnad marknadsföring. Lund skall skapa en professionell struktur för att informera om och marknadsföra de arrangemang av vikt och allmänintresse som äger rum i Lund.

7 Att attraheras av kultur

Kulturlivets roll för lokal och regional utveckling har blivit allt mer central. Modern forskning visar på kultur och kreativitet som en nyckel till ekonomisk tillväxt och utveckling. I dagens kunskapssamhälle är det inte längre huvudsakligen människorna som flyttar till platsen där jobben och företagen befinner sig. Istället ser man allt mer att jobben och företagen attraheras eller skapas av de unga, talangfulla och kreativa människorna. Unga, talangfulla och kreativa människor attraheras i sin tur av platser där atmosfären är öppen och gränsöverskridande, gästfri mot det som är annorlunda, där en kreativ frihet och experimentlusta råder och där det sålunda finns ett vitalt och fritt nöjes- och kulturliv. Kreativa människor attraheras helt enkelt av platser där det finns många andra kreativa människor.

Samtidigt är det centralt för kulturlivet att kulturen och konsten inte får förlora sin autonomi och frihet genom att reduceras till ett redskap för lokal och regional ekonomisk utveckling och tillväxt. Kulturens roll för stadsutveckling är central, samtidigt som det är just konstens och kulturens kreativa frihet som är dess attraktionskraft och bidrar till utvecklingen. Det innebär att det egentligen inte finns någon konflikt mellan konstens och kulturens autonomi och frihet och dess attraktionskraft för ekonomisk utveckling. Genom att bejaka den konstnärliga kreativiteten och friheten bejakar man också regional och lokal utveckling och gör Lund till en attraktiv och kreativ plats.

7.1 Insatsområden

7.1.1 Kulturens roll i stadsplaneringen

Kulturens attraktionskraft är en betydelsefull del i en hållbar utveckling för stad och landsbygd. Det är viktigt att skapa miljöer för möten som är öppna för all sorts kreativitet – konstnärlig och kulturell såväl som teknologisk och ekonomisk. För detta krävs bland annat scener, utställningsytor, verkstäder och laboratorier för konstnärligt skapande och estetiska lärprocesser. Miljön skall också stimulera till fysisk aktivitet och ett vitalt nöjesliv. I Lund skall kulturen spela en central roll i

stadsplaneringen. För att den skall kunna göra det måste kunskapen och kompetensen kring denna roll för stadsplaneringen höjas.

7.1.2 Sektorsövergripande samverkan

Lunds kulturliv har stor betydelse för universitetets och näringslivets attraktionskraft. I Lund skall en gemensam långsiktig marknadsföring och profilering av kulturliv, universitets- och studentliv och näringsliv utvecklas, där kulturlivets roll för att attrahera studenter, forskare, och företag är tydlig och integrerad. Lund skall också uppmuntra forskningsprojekt för att identifiera gemensamma kreativa processer för kulturliv, forskning och näringsliv.

7.1.3 Kultur som turistattraktion

Internationella kulturhändelser, festivaler och arrangemang attraherar besökare och förstärker bilden av Lund som en kreativ plats. Lund skall verka för att fler kulturhändelser äger rum, och dessa händelser skall också synliggöras med professionell marknadsföring.

7.1.4 Kultur i det offentliga rummet

Lund har en rik tradition när det gäller offentlig konst, vilken skall utvecklas och även innefatta andra kulturyttringar. Genom att förlägga olika kulturyttringar i det offentliga rummet synliggörs detta på ett nytt sätt och Lunds attraktionskraft ökar. Goda förutsättningar för kulturell mångfald och oväntade möten skapas genom att identifiera populära träffpunkter i Lund och ge dem en tydlig kulturell profil.

7.1.5 Kultur dygnet och året runt

Lund skall verka för ett rikt kulturliv året runt. Med fler kulturella evenemang och aktiviteter sommartid förstärks bilden av Lund som turiststad. Detta kan göras till exempel genom att involvera och skapa arbetstillfällen för arbetslösa studenter. Kultur skall dessutom vara tillgängligt närhelst människor har tid eller möjlighet, såväl i det offentliga rummet som i det virtuella rummet via fasta och mobila nätverk. Lund skall därför verka för att kulturutbudet sprids över dygnets alla timmar – en utveckling som bidrar till större flexibilitet i tänkandet kring arbetstider och öppettider.

8 Att uppleva varandras kulturarv

Med sin 1000-åriga historia, sin internationella befolkning och sina kultur- och forskningsinstitutioner förvaltar Lund ett osedvanligt rikt kulturhistoriskt arv – ett arv som är såväl materiellt (fornminnen, föremål, kulturmiljöer) som immateriellt (människors minnen, språk, berättelser, seder och bruk). Att förvalta och värna om vårt kulturarv är

viktigt för att skapa en känsla och förståelse för platser och historia. Men samtidigt är det viktigt att värnandet av vårt kulturarv inte skapar en exkluderande gemenskap kring ett gemensamt historiskt ursprung eller en gemensam plats. I en global värld blir det extra tydligt att kulturella gemenskaper måste ses i nya perspektiv, omprövas och förändras. Kulturarv handlar inte om någonting gemen- samt som skapar en exklusiv gemenskap, utan om en öppen och gränsöverskridande dialog i respekt för det som är annorlunda. Att värna om kulturarv har ett värde i sig, men det är inte förrän kulturarven levandegörs genom till exempel nya och experimentella former, och skapar upplevelser, som de på djupet kan påverka förståelsen av dåtiden, samtiden och framtiden.

Kulturarv är möten över tid och rum som hjälper oss att bättre förstå varandra och vår historia och framtid. Vi skall respektera och gemensamt uppleva de kulturarv som vi har att förvalta oavsett om de har sin uppkomst i Sverige eller har införts genom århundraden av invandring.

8.1 Insatsområden

8.1.1 Kulturarv i samtidskulturen

I Lund skall kulturarven integreras i samtidskulturen genom att till exempel arrangemang och festivaler förläggs i kulturhistoriska miljöer. På så vis görs dessa miljöer till levande mötesplatser där det samtida och det förgångna kan mötas. Dessa möten skapar nya upplevelser av och en ny förståelse för både det forntida och det samtida. Det skapas också ett mervärde i form av ökad attraktion för såväl samtidskulturen som för de kulturhistoriska miljöerna.

8.1.2 Kulturarv som upplevelsenäring

Upplevelser av kulturarv spelar en allt större roll för städers attraktionskraft. En upplevelsebaserad kulturarvsturism har i dagens globala värld blivit en viktig del av städers och regioners ekonomiska utveckling. Lund skall verka för att skapa nya, spännande och attraktiva upplevelser av sitt rika kulturarv. Detta kan till exempel göras genom att förlägga film- och TV-inspelningar till stadens många kulturhistoriskt intressanta miljöer.

8.1.3 Kulturarv, pedagogik och ny teknik

Gränsöverskridande möten mellan kulturarv, pedagogik, konstarter och den senaste forskningen och teknologin ger möjligheter till nya upplevelser av kulturarven. I Lund skall kulturarven och historisk forskning presenteras på ett nyskapande, attraktivt och pedagogiskt vis.

8.1.4 kulturutbyte över gränserna

Lund skall verka för ett ökat kulturutbyte över gränserna. Fler gästspel i Lund och fler möjligheter för Lunds kulturliv att gästspela utanför stadens gränser innebär såväl att Lund sätts på kartan som att man skapar nya impulser och nya nätverk för det inhemska kulturlivet. Kulturutbytet över gränserna kan vara såväl regionalt och nationellt som internationellt.

9 Ett kulturpolitiskt efterspel

Till slut, som ett slags kulturpolitiskt efterspel eller postludium, några avslutande ord på vägen. Den mest framgångsrika strategin är kanske inte alltid den som efter att ha stakat ut sina riktlinjer sedan följer dessa till punkt och pricka. En strategi måste alltid kunna förhålla sig till det överraskande och det oväntade, och besitta en beredskap att ompröva.

Endast genom att vara öppen för det annorlunda, för det ännu inte tänkta, det oförutsägbara, kan vi möta framtiden på dess egna villkor...